

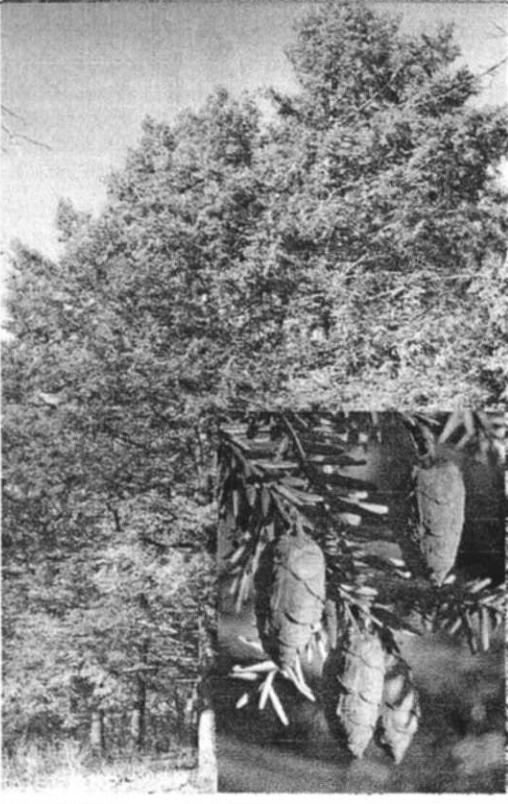

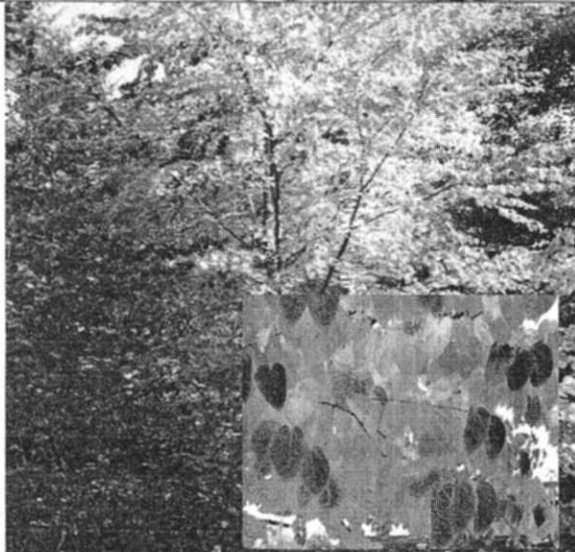

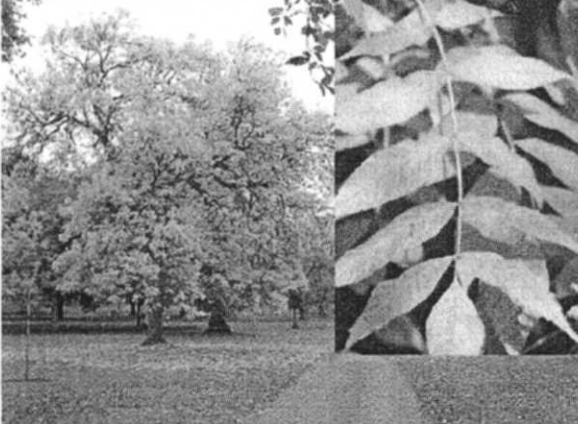

DRZEWA IGLASTE

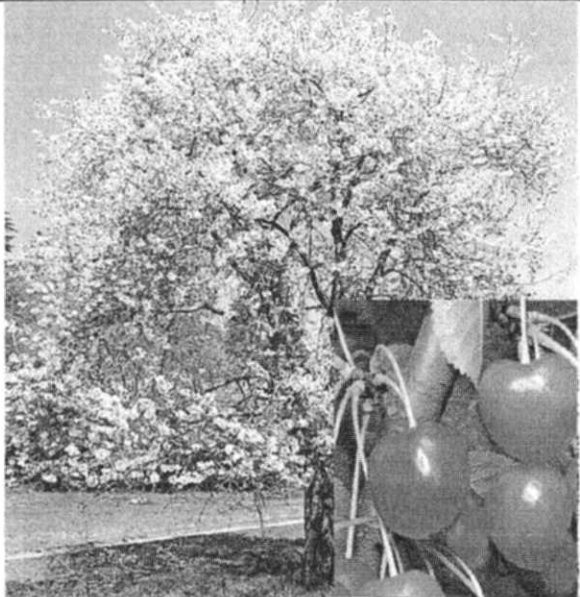
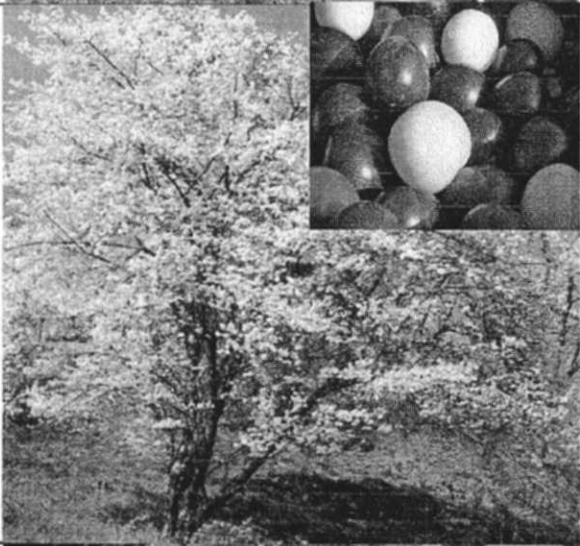
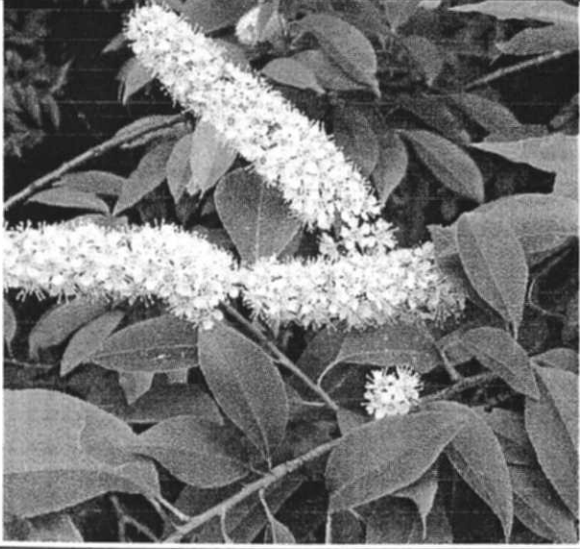
1		<p>Nazwa łacińska: <i>Abies nordmanniana</i> Nazwa polska: jodła kaukaska Kraj pochodzenia: Bałkany, Kaukaz, Turcja, obszar Morza Śródziemnego Wysokość rośliny: 25 - 30 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: ciemnozielone, latem nieco jaśniejsze Kolor liści jesienią: ulistnienie zimozielone Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: nie wymaga pielęgnacji.</p>
2		<p>Nazwa łacińska: <i>Picea omorika</i> Nazwa polska: świerk serbski Kraj pochodzenia: Europa południowa i południowo-wschodnia Wysokość rośliny: 25 - 35 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, od spodu srebrny lub niebieski Kolor liści jesienią: ulistnienie zimozielone Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: nie wymaga pielęgnacji.</p>
3		<p>Nazwa łacińska: <i>Picea orientalis</i> Nazwa polska: świerk kaukaski Kraj pochodzenia: Bałkany, Kaukaz, Azja Mniejsza, obszary Morza Śródziemnego Wysokość rośliny: 20 - 35 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: ciemnozielony Kolor liści jesienią: ulistnienie zimozielone Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: nie wymaga pielęgnacji.</p>

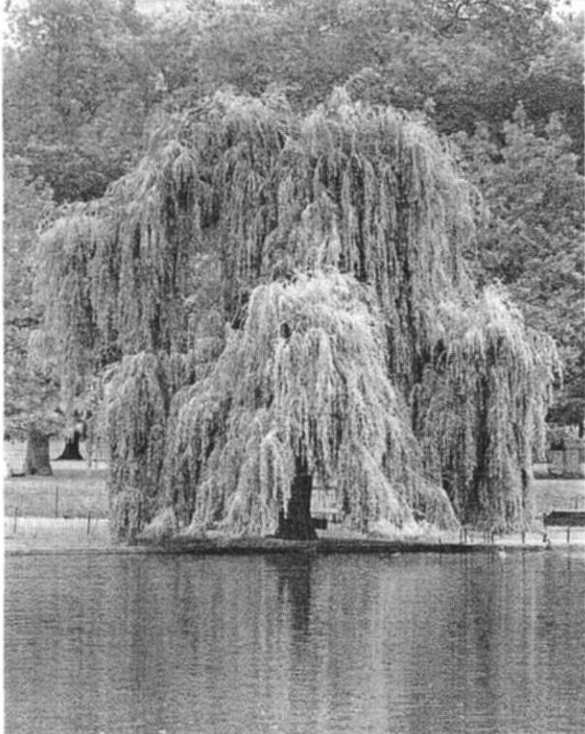
4		<p>Nazwa łacińska: <i>Pseudotsuga menziesii</i> Nazwa polska: dagleżja zielona Kraj pochodzenia: zachodnia część Ameryki Północnej Wysokość rośliny: 30 - 60 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: zielony Kolor liści jesienią: ulistnienie zimozielone Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: nie wymaga pielęgnacji.</p>
5		<p>Nazwa łacińska: <i>Tsuga canadensis</i> Nazwa polska: choina kanadyjska Kraj pochodzenia: wschodnie wybrzeże Ameryki Północnej Wysokość rośliny: 15- 20 m Siła wzrostu: wzrost powolny Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, od spodu jaśniejszy Kolor liści jesienią: ulistnienie zimozielone Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: nie wymaga pielęgnacji.</p>

DRZEWA LIŚCIASTE

6		<p>Nazwa łacińska: <i>Acer tataricum ssp. ginnala</i> Nazwa polska: klon tatarski odm. ginnala Kraj pochodzenia: Birma, Chiny, Japonia, Korea, Mandżuria Wysokość rośliny: 5 do 7 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, od spodu jaśniejszy Kolor liści jesienią: jaskrawoczerwony, pomarańczowy, żółty Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
7		<p>Nazwa łacińska: <i>Acer tataricum ssp. tataricum</i> Nazwa polska: klon tatarski Kraj pochodzenia: Bałkany, Kaukaz, Azja Mniejsza, obszary Morza Śródziemnego Wysokość rośliny: 4 do 6 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: jasnozielony, od spodu zielony Kolor liści jesienią: pomarańczowy, żółty Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
8		<p>Nazwa łacińska: <i>Cercidiphyllum japonicum</i> Nazwa polska: grujecznik japoński Kraj pochodzenia: Japonia, Korea, Sachalin, Tajwan Wysokość rośliny: 8 do 15 m Siła wzrostu: wzrost powolny Kolor liści w sezonie: jasnozielony, od spodu zielony lub niebieski Kolor liści jesienią: jaskrawoczerwony, jasnopomarańczowy, jasnożółty, głęboka czerwień, głęboki pomarańcz, głęboki żółty Zapach: aromatyczny, intensywny, słodki, korzenny (pachną opadłe jesienią liście) Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>

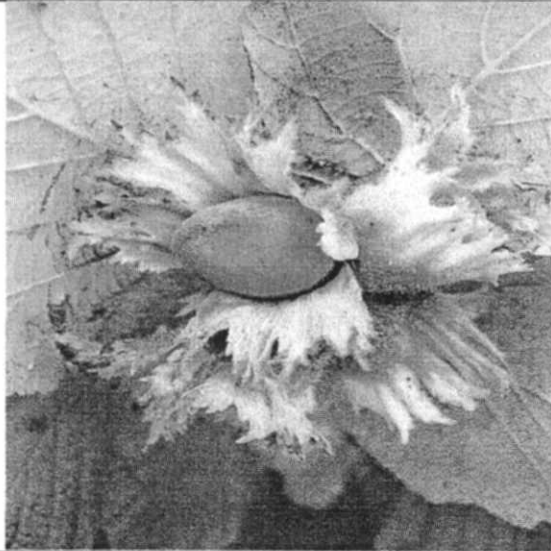
9		<p>Nazwa łacińska: <i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula' Nazwa polska: buk pospolity odm. zwisła Kraj pochodzenia: Alpy, obszary przedalpejskie, Niemcy Środkowe, Europa Środkowa Wysokość rośliny: 15 do 25 m Siła wzrostu: wzrost powolny Kolor liści w sezonie: zielony Kolor liści jesienią: brązowy, czerwony Rośliny trujące: NIE, owoce jadalne Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
10		<p>Nazwa łacińska: <i>Fraxinus excelsior</i> 'Aurea' Nazwa polska: jesion wyniosły złoty Kraj pochodzenia: Europa, Niemcy Środkowe, Europa Środkowa, Azja Północna Wysokość rośliny: 8 do 15 m Siła wzrostu: wzrost powolny Kolor liści w sezonie: żółte, żółtozielone Kolor liści jesienią: intensywnie żółty Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
11		<p>Nazwa łacińska: <i>Malus floribunda</i> Nazwa polska: jabłoń kwiecista Wysokość rośliny: 4 do 10 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: zielony, od spodu jaśniejszy Kolor liści jesienią: żółty, brązowy Rośliny trujące: NIE, owoce niejadalne Okres kwitnienia: V Kolor kwiatów: początkowo różowy lub czerwony, potem jaśnieją aż do bieli Zapach: aromatyczny, owocowy Pielęgnacja rośliny: jabłonie ozdobne wymagają zwykle jedynie korekty kształtu korony, gdy nadmiernie się rozrosną należy je przyciąć jesienią, w stanie bezliśnym, ewentualnie wyciąć pędy nadmiernie zagęszczające koronę, żeby lepiej doświetlić jej wnętrze.</p>

12		<p>Nazwa łacińska: <i>Prunus avium</i> Nazwa polska: czereśnia ptasia Kraj pochodzenia: Bałkany, Europa, Kaukaz, Azja Mniejsza, Morze Śródziemne Wysokość rośliny: 15 do 25 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: ciemnozielony Kolor liści jesienią: żółty, czerwony Rośliny trujące: NIE, owoce jadalne (czerwone) Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: biały Zapach: aromatyczny, słaby, słodki Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
13		<p>Nazwa łacińska: <i>Prunus cerasifera</i> Nazwa polska: śliwa wiśniowa (atycza) Kraj pochodzenia: Bałkany, Europa, Kaukaz, Azja Mniejsza, Morze Śródziemne Wysokość rośliny: 4 do 8 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: zielony, od spodu: jasnoczerwony lub szaroczerwony Kolor liści jesienią: żółty Rośliny trujące: NIE, owoce jadalne (barwa żółta, pomarańczowa, czerwona) Okres kwitnienia: pocz. III- k. IV Kolor kwiatów: biały, wewnątrz różowy Zapach: aromatyczny, słaby, słodki Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
14		<p>Nazwa łacińska: <i>Prunus serotina</i> Nazwa polska: czeremcha późna Kraj pochodzenia: wschodnie wybrzeże Ameryki Północnej Wysokość rośliny: 15 do 20 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, młode liście wiosną miedziane Kolor liści jesienią: żółty, pomarańczowy, czerwony Rośliny trujące: <u>TAK!</u> trujące: liść, pęd, korzeń, pestka, owoce jadalne (czarne) Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: biały Zapach: słaby, mało przyjemny Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>

15		<p>Nazwa łacińska: <i>Prunus serrulata</i> 'Kanzan' Nazwa polska: wiśnia piłkowana 'Kanzan' Wysokość rośliny: 7 do 12 m Siła wzrostu: wzrost umiarkowanie szybki Kolor liści w sezonie: zielony Kolor liści jesienią: żółty, pomarańczowy Rośliny trujące: NIE, owoce niejadalne Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: różowy, ciemnoróżowy Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
16		<p>Nazwa łacińska: <i>Quercus rubra</i> Nazwa polska: dąb czerwony Kraj pochodzenia: wschodnie i zachodnie wybrzeże Ameryki Północnej Wysokość rośliny: 20 do 25 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: ciemnozielony Kolor liści jesienią: jaskrawoczerwony, jasnopomarańczowy, jasnożółty, jasnobrązowy Rośliny trujące: NIE Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>
17		<p>Nazwa łacińska: <i>Salix x sepulcralis</i> 'Chrysocoma' Nazwa polska: wierzba sepulcralis (wierzba płacząca) Kraj pochodzenia: Europa, Azja Północna, Syberia, Azja Zachodnia Wysokość rośliny: 15 do 20 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: matowo zielony Kolor liści jesienią: żółty Rośliny trujące: NIE Inne: atrakcyjne żółte pędy zimą Pielęgnacja rośliny: należy corocznie usuwać pędy chore, suche, krzyżujące się, zbyt zagęszczone, przemarznięte.</p>

KRZEWY LIŚCIASTE

18

Nazwa łacińska: *Corylus avellana*
Nazwa polska: leszczyna pospolita
Kraj pochodzenia: Europa Środkowa, Europa Północna
Wysokość rośliny: 5 do 7 m
Siła wzrostu: wzrost umiarkowanie szybki
Kolor liści w sezonie: zielony, od spodu jaśniejszy
Kolor liści jesienią: żółty
Rośliny trujące: NIE, owoce jadalne (IX)
Okres kwitnienia: pocz. II- k. IV
Pielęgnacja rośliny: przycinać w kwietniu, tuż przed rozpoczęciem wzrostu, aby uformować krzew- wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady.

19

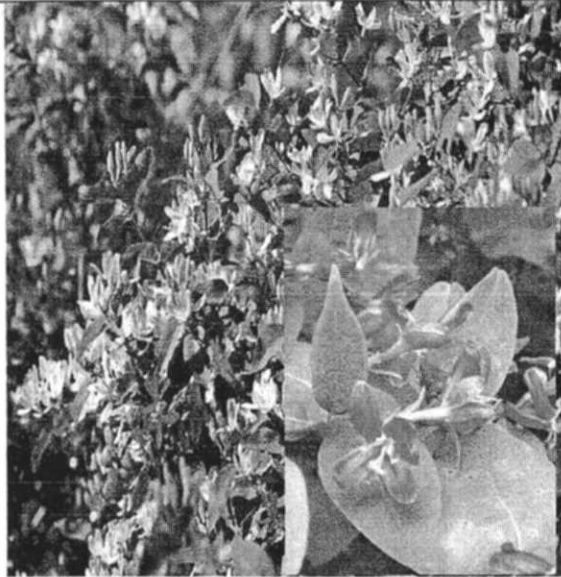
Nazwa łacińska: *Euonymus verrucosus*
Nazwa polska: trzmielina brodawkowata
Kraj pochodzenia: Europa południowo-wschodnia aż po Kaukaz
Wysokość rośliny: 1 do 2 m
Siła wzrostu: wzrost powolny
Kolor liści w sezonie: zielony
Kolor liści jesienią: czerwony, pomarańczowy, żółty
Rośliny trujące: TAK! silnie trujące: liść, owoc, pęd, korzeń
Okres kwitnienia: V
Pielęgnacja rośliny: przycinać po kwitnieniu! tuż przed rozpoczęciem wzrostu, aby uformować krzew- wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady.

20

Nazwa łacińska: *Forsythia intermedia*
Nazwa polska: forsycja pośrednia
Kraj pochodzenia: Chiny, Europa, AzjaWsch.
Wysokość rośliny: do 3,5 m
Siła wzrostu: wzrost szybki
Kolor liści w sezonie: zielony
Kolor liści jesienią: żółty, czerwony
Rośliny trujące: NIE
Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI
Kolor kwiatów: intensywnie żółty
Pielęgnacja rośliny: przycinać po kwitnieniu! - wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady- krzew ładniej zakwitnie w następnym roku.

21

Nazwa łacińska: *Lonicera tatarica*
Nazwa polska: suchodrzew tatarski
Kraj pochodzenia: Bliski Wschód
Wysokość rośliny: 3 do 4 m
Siła wzrostu: wzrost normalny
Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, od spodu zielony lub niebieskawy
Kolor liści jesienią: zielony, żółty
Rośliny trujące: NIE
Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI
Kolor kwiatów: biały, różowy
Zapach: aromatyczny, zwłaszcza wieczorem
Pielęgnacja rośliny: przycinać po kwitnieniu!, tuż przed rozpoczęciem wzrostu, aby uformować krzew- wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliżej ich nasady.

22

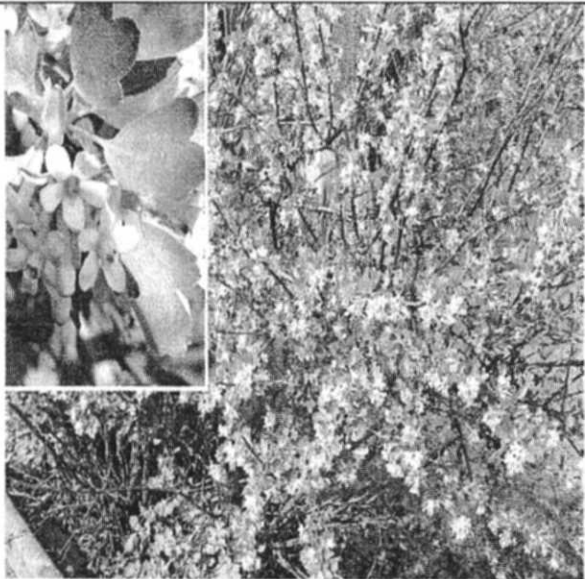
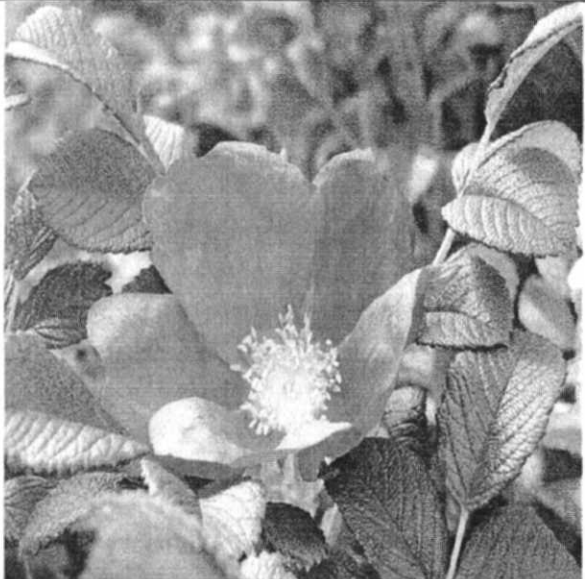

Nazwa łacińska: *Philadelphus coronarius*
Nazwa polska: jaśminowiec wonny
Kraj pochodzenia: Bałkany, Kaukaz, Azja Mniejsza, obszary Morza Śródziemnego
Wysokość rośliny: 3 do 4 m
Siła wzrostu: wzrost szybki
Kolor liści: ciemnozielony
Rośliny trujące: NIE
Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI
Kolor kwiatów: biały
Zapach: aromatyczny, intensywny, słodki, owocowy
Pielęgnacja rośliny: cięcie zaraz po kwitnieniu, aby zagęścić roślinę skracamy pędy o 1/3, w dzień bez deszczu, (co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliżej ich nasady - roślina silniej zakwitnie w przyszłym roku).

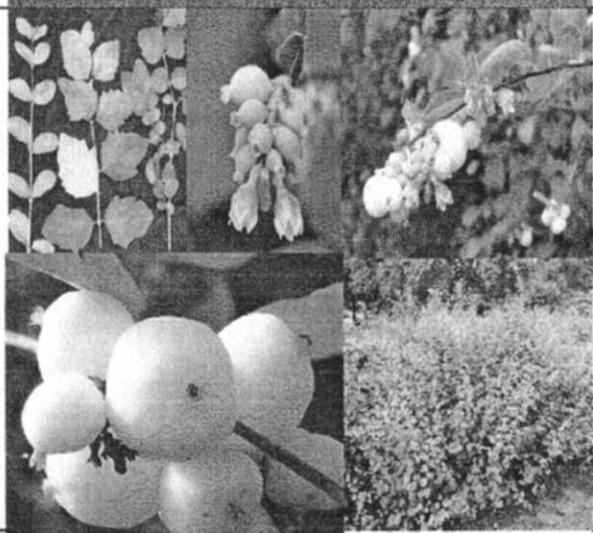

23

Nazwa łacińska: *Physocarpus opulifolius*
Nazwa polska: pęcherznica kalinolistna
Wysokość rośliny: do 2 m
Siła wzrostu: wzrost powolny
Kolor liści w sezonie: ciemnozielony
Kolor liści jesienią: żółty
Rośliny trujące: NIE
Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI
Kolor kwiatów: biały
Pielęgnacja rośliny: przycinać po kwitnieniu!, tuż przed rozpoczęciem wzrostu, aby uformować krzew- wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliżej ich nasady.

24		<p>Nazwa łacińska: <i>Ribes aureum</i> Nazwa polska: porzeczek żółty Kraj pochodzenia: zachodnie wybrzeże Ameryki Północnej Wysokość rośliny: 1,8 do 3 m Siła wzrostu: wzrost umiarkowanie szybki Kolor liści w sezonie: jasnozielony Kolor liści jesienią: czerwony Rośliny trujące: NIE, owoce jadalne Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: żółty Zapach: aromatyczny, średnio intensywny Pielęgnacja rośliny: przycinać po kwitnieniu! - wycinać nadziemnie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady- krzew ładniej zakwitnie w następnym roku.</p>
25		<p>Nazwa łacińska: <i>Rosa rugosa</i> Nazwa polska: róża pomarszczona Kraj pochodzenia: Chiny, Japonia, Korea, Mandżuria, Azja Wschodnia, Sachalin Wysokość rośliny: 1 do 2 m Siła wzrostu: wzrost umiarkowanie szybki Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, od spodu: niebieski lub zielony Kolor liści jesienią: żółty Rośliny trujące: NIE, owoce jadalne Okres kwitnienia: pocz. VI- poł. IX Kolor kwiatów: różowy, czerwony Zapach: aromatyczny, korzenny, owocowy Pielęgnacja rośliny: przycinać wszystkie ubiegłoroczne pędy kwiatowe pozostawiając fragmenty z dwoma pąkami, przycięte rośliny wypuszczą nowe bardzo długie pędy i mnóstwo okazałych kwiatów. Najlepszym momentem na wykonanie cięcia krzewów jest wczesna wiosna (około marca).</p>
26		<p>Nazwa łacińska: <i>Spiraea arguta</i> Nazwa polska: tawuła wczesna Wysokość rośliny: 1.5 do 2.5 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: jasnozielony Kolor liści jesienią: żółty Rośliny trujące: NIE Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: biały Pielęgnacja rośliny: cięcie na wiosnę zaraz po kwitnieniu, aby zagęścić roślinę skracamy pędy o 1/3, w dzień bez deszczu i z dodatnią temperaturą (co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady - roślina silniej zakwitnie w przyszłym roku).</p>

27		<p>Nazwa łacińska: <i>Spiraea vanhouttei</i> Nazwa polska: tawuła van Houtte'a Wysokość rośliny: 1.5 do 2.5 m Siła wzrostu: wzrost normalny Kolor liści w sezonie: ciemnozielony Kolor liści jesienią: zielony, żółty, purpurowy Rośliny trujące: NIE Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: biały Pielęgnacja rośliny: cięcie na wiosnę zaraz po kwitnieniu, aby zagęścić roślinę skracamy pędy o 1/3, w dzień bez deszczu i z dodatnią temperaturą (co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady - roślina silniej zakwitnie w przyszłym roku).</p>
28		<p>Nazwa łacińska: <i>Symphoricarpos albus</i> Nazwa polska: śnieguliczka biała Wysokość rośliny: 1 do 1.5 m Siła wzrostu: wzrost szybki Kolor liści w sezonie: ciemnozielony, od spodu jaśniejszy Kolor liści jesienią: zielony, żółty Rośliny trujące: <u>TAKI</u> szczególnie owoce Okres kwitnienia: pocz. VI- k. VIII Kolor kwiatów: biały, różowy Pielęgnacja rośliny: <u>przycinać po kwitnieniu!</u> tuż przed rozpoczęciem wzrostu, aby uformować krzew- wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady.</p>
29		<p>Nazwa łacińska: <i>Viburnum carlesii</i> Nazwa polska: kalina koreańska Kraj pochodzenia: Chiny, Japonia, Korea, Mandżuria, Azja Wschodnia, Sachalin Wysokość rośliny: do 1,5 m Siła wzrostu: wzrost powolny Kolor liści w sezonie: matowozielony, matowoszary, spód: jasnozielony lub jasnoszary Kolor liści jesienią: czerwony, pomarańczowy Rośliny trujące: <u>TAKI</u> szczególnie owoce Okres kwitnienia: pocz. V- k. VI Kolor kwiatów: w pąku głęboki róż, potem biały Zapach: aromatyczny, intensywny, słodki Pielęgnacja rośliny: <u>przycinać po kwitnieniu!</u> tuż przed rozpoczęciem wzrostu, aby uformować krzew- wycinać nadmiernie wybujałe pędy (do 1/3 długości) i odrosły przy nasadzie krzewu. Co 2-3 lata warto zastosować proces odmładzania- młode jednoroczne pędy skracamy o połowę, aby wydały pędy boczne, a ze starszych roślin usuwamy najstarsze gałęzie jak najbliższej ich nasady.</p>

Warunki sadzenia roślin i pielęgnacja

1. Pora sadzenia

Rośliny można sadzić zarówno wiosną jak i jesienią, przy czym jeżeli jest taka możliwość, lepiej jest odłożyć sadzenie na jesień, ze względu na korzystniejsze warunki atmosferyczne i glebowe - umiarkowana temperatura powietrza i gleby, duża wilgotność powietrza i dostateczna gleby, bezwietrzna pogoda. Wiosną należy natomiast posadzić gatunki późno rozpoczynając vegetację i późno ją kończące, a także gatunki w wyraźnym stanie vegetacji np. topole, wierzby.

Drzewa i krzewy o liściach sezonowych należy sadzić w stanie bezlistnym - jesienią lub wczesną wiosną - jednak termin jesienny jest lepszy od sadzenia wiosennego, ponieważ zwykle wtedy okres na ukorzenianie jest dłuższy niż wiosną. Drzewa i krzewy iglaste oraz liściaste zimozielone należy sadzić już od końca sierpnia albo przed rozpoczęciem przyrostów w końcu kwietnia i maju.

2. Miejsce posadzenia

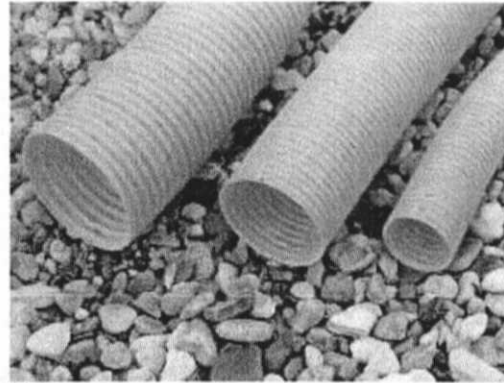
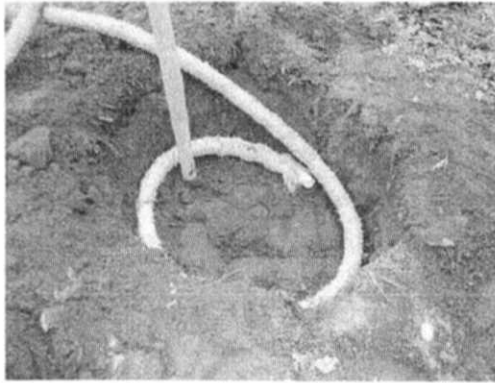
Dół dla rośliny należy starannie przygotować, ponieważ od tego zależy jak szybko roślina przyjmie się w nowym miejscu. Należy usunąć chwasty trwałe takie jak: powój, perz, ostrożeń (oset), skrzyp, mlecz i inne. Chwasty trwałe najlepiej usunąć mechanicznie głęboko przekopując glebę i dokładnie je wybierając.

W przypadku gleby ciężkiej, zbitej i gliniastej, należy ją spulchnić i poprawić jej strukturę poprzez dodanie do dołu mieszanki żyznej gleby i piasku - poprawi to warunki powietrzne dla korzeni nowo posadzonej rośliny. Dół powinien mieć wielkość odpowiednią dla rozmiarów bryły korzeniowej drzewa lub krzewu, tak by można było swobodnie rozłożyć w nim korzenie rośliny bez ich połamania. Doły na drzewa i krzewy kopie się zwykle do głębokości ok. 50-70 cm. Rozmiary dołów do sadzenia z bryłą korzeniową dostosowuje się do rozmiarów bryły z zachowaniem rezerwy między bryłą a ścianką dołu w celu wypełnienia jej glebą żyzniejszą i o lepszej strukturze.

Dodanie do przygotowanego dołu żyznej gleby ułatwi start nowo posadzonej roślinie dostarczając korzeniom niezbędnych składników pokarmowych.

W przypadku sadzenia drzew na dno wykopu należy następnie położyć rurę drenarską o średnicy ok. 5-8 cm (lub rurę do nawadniania o tej samej średnicy), na tyle długą, żeby rozłożyć ją po dnie wykopu, a jeden jej koniec wystawał ponad powierzchnię gleby obok nasady pnia rośliny po posadzeniu. Zastosowanie rury ułatwi podlewanie nowo posadzonych roślin i umożliwi dostarczanie wody bezpośrednio do korzeni, a także pozwoli lepiej napowietrzać roślinę.

Zastosowanie rury drenarskiej pozwoli poprawić warunki powietrzno-wodne w miejscach sadzenia nowych drzew.

3. Sadzenie roślin

Drzewa i krzewy należy sadzić na głębokość szyjki korzeniowej- tak by znalazła się ona tuż pod powierzchnią gruntu otoczenia. Dół zasypujemy następnie żyzną ziemią, delikatnie ją ugniatając co jakiś czas podczas zasypywania.

Na powierzchni należy stworzyć niewielkie korytko z gleby wokół pnia lub rośliny- pozwala to na lepsze wchłanianie i zatrzymywanie wody, która jest dostarczana do rośliny oraz uniemożliwia jej rozlewanie się na boki. Świeżo zasypyany dół z rośliną obficie podlewamy oraz ściółkujemy, by gleba dłużej utrzymywała wilgoć, a także by ograniczyć wyrastanie chwastów, które mogłyby konkurować o wodę i składniki pokarmowe z młodą i osłabioną przez przesadzanie rośliną. Przy sadzeniu drzewa i krzewy wymagają skrócenia pędów w celu zmniejszenia korony proporcjonalnie do zmniejszonego, bo uszkodzonego w trakcie wykopywania i transportu ze szkółki, systemu korzeniowego.

Techniki sadzenia różnią się w zależności od typu roślin:

Sadzenie roślin z gołym korzeniem

Rośliny z gołym korzeniem (bez bryły ziemi) wysadzamy jesienią lub wczesną wiosną, możliwie jeszcze w stanie „uśpionym”. W czasie transportu i sadzenia, należy zwrócić szczególną uwagę, aby nie przesuszyć korzeni. Korzenie zbyt długie przyciąć na około 20 cm. Przed posadzeniem wskazane jest moczyć rośliny kilka godzin w wodzie. Należy wykopać dołek tak duży, aby można było swobodnie rozłożyć korzenie (nie zawijając ich), zasypać wilgotną, żyzną, pulchną ziemią, lekko potrząsając rośliną, w celu wypełnienia przestrzeni między korzeniami, następnie silnie ucisnąć. Roślinę należy sadzić tak głęboko jak rosła w szkółce lub nieco głębiej.

Zakupione rośliny z gołym korzeniem i zaraz nie posadzone należy natychmiast zadołować w wilgotnej ziemi, w miejscu zacienionym, systematycznie i obficie podlewać. Zarówno w transporcie, jak i w czasie przechowywania do chwili posadzenia nie wolno dopuścić do przesuszenia korzeni.

Sadzenie roślin z bryłą ziemi

Rośliny z bryłą ziemi (iglaste, zimozielone i duże egzemplarze) sadzimy jesienią lub wiosną w stanie spoczynku. Warunkiem przyjęcia się rośliny jest to, aby bryła była dobrze przerośnięta drobnymi korzeniami, zwarta, wilgotna, nie pokruszona, proporcjonalna do wielkości rośliny. Roślinę z bryłą zabezpieczoną jutową tkaniną lub i siatką drucianą, wsadzamy do dołu-wewnątrz usuwamy osłonę korzeni. Wykopany dół, który powinien być znacznie większy niż bryła zasypujemy żyzną ziemią i uciskamy. Silnie uciskamy ziemię wokół bryły a nie bryłę. Jeśli pozwalają na to warunki wskazane jest obfite podlanie (zalanie) wodą w celu dobrego kontaktu bryły korzeniowej z glebą. Szczególnie ważne jest to w wypadku uszkodzenia bryły korzeniowej w czasie transportu lub sadzenia. Zmniejsza się przez to ryzyko nie przyjęcia się rośliny.

Sadzenie roślin z pojemników

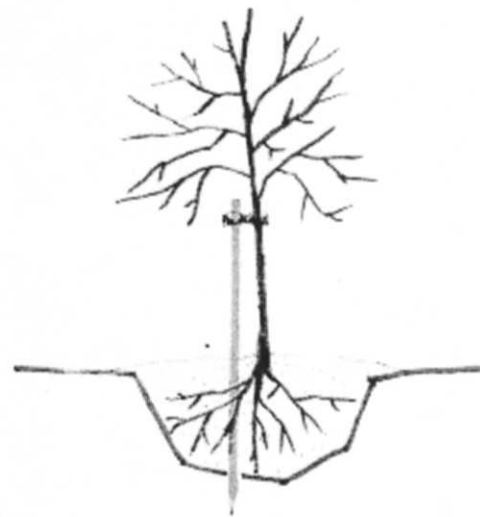

Rośliny uprawiane w pojemnikach można wysadzać przez cały rok, za wyjątkiem okresu, gdy gleba jest zmarznięta. Przed sadzeniem należy wstawić rośliny z pojemnikami (doniczkami) na kilka minut do wody lub obficie podlać w celu dobrego nasiąknięcia bryły. Jeżeli po zdjęciu pojemnika na powierzchni bryły korzenie tworzą gęstą, splątaną, zbitą siatkę, należy je delikatnie poprzecinać i rozluźnić.

Po posadzeniu dobrze jest rośliny obficie podlać. Szczególnie ważne jest to w okresie letnim, kiedy rośliny są w pełni wegetacji. Dla ułatwienia podlewania wskazane jest uformowanie z ziemi wokół rośliny małego wgłębienia (misy), co zapobiegnie rozplywaniu się wody.

4. Zabezpieczenie młodych roślin

Młode drzewka przywiązujemy do palików (za pomocą taśmy elastycznej lub sznurka, które wymieniamy wraz ze wzrostem średnicy pnia rośliny, by nie wrosły), by nie zostały wywrócone przez wiatr. Rośliny należy również zabezpieczyć przed zwierzętami, szczególnie zającami, które lubią obgryzać młodą korę drzewek- w tym celu stosuje się siatki wokół pni lub całych roślin.

Młode drzewa należy przywiązać do drewnianych palików, aby zabezpieczyć je przed wywróceniem.

5. Pielęgnacja roślin pierwszym roku po posadzeniu

Podlewanie

Rośliny należy dodatkowo podlewać w czasie suszy, ponieważ są one szczególnie podatne na przesuszenie, ze względu na utratę sporej części korzeni podczas przesadzania i nadwyżkę transpiracji nad pobieraniem wody przez korzenie- można poprawić bilans wodny rośliny poprzez przycięcie części nadziemnej rośliny zaraz po posadzeniu (nawet niekiedy o połowę, ale nie w przypadku roślin iglastych!). W przypadku odwilży i cieplejszych dni zimą również należy podleć młode rośliny. Jest to niezwykle ważne, ponieważ zimą nowo posadzone drzewa i rośliny zimozielone narażone są na suszę fizjologiczną i trzeba je koniecznie dodatkowo podlewać.

Podlewanie zarówno świeżo posadzonych roślin jak i dłużej rosnących lepiej dokonywać rzadziej a obficie. Dawka wody powinna być tak duża, aby nawilżyła warstwę gleby na głębokość, co najmniej na 50 cm, ponieważ korzenie roślin sięgają dość głęboko, i tylko wtedy będą mogły z niej skorzystać. Zastosowanie rur drenarskich znacznie ułatwia podlewanie, dostarczając wodę bezpośrednio w rejon korzeni roślin.

Dawka wody dla rośliny powinna być tak duża, aby nawilżyła warstwę gleby na głębokość, co najmniej na 50 cm.

Ściółkowanie

Ważna jest również ochrona roślin przed chwastami- ściółkowanie w dużej mierze ogranicza ten problem, ale należy regularnie sprawdzać czy nie pojawiły się chwasty i usuwać je wtedy, gdy są jeszcze młode przez ok. 2-4 lata po posadzeniu roślin. Stosuje się zabiegi agrotechniczne- nie wolno stosować herbicydów, które ze względu na silne działanie chemiczne mogłyby zaszkodzić młodym roślinom.

Do ściółkowania najlepiej nadaje się kora z drzew iglastych, lub zrębki drzewne (rozdrobnione gałęzie i drewno). Ściółkowanie ma na celu ograniczenie wysychania gleby, utrudnienie rozwojowi chwastów, zmniejszenie nagrzewania się gleby (latem), zabezpieczenie korzeni przed przemarzeniem. Powoli rozkładając się dostarcza próchnicy, ułatwia pielęgnację roślin. Grubość ściółki powinna wynosić około 5 cm i posiadać w miarę grubą, ale jednolitą frakcję. Zbyt cienka warstwa ściółki nie daje spodziewanych efektów – łatwo wywiewa ją wiatr i splukuje silny opad deszczu. Ściółkowanie wskazane jest dokonać zaraz po posadzeniu roślin i w miarę upływu czasu i potrzeb uzupełniać.

Na ściółkę najlepiej nadaje się kora z drzew iglastych.

Nawożenie

Rośliny wysadzone jesienią, nawozimy wiosną po rozpoczęciu wegetacji (kwiecień- maj). Natomiast wysadzone wiosną nawozimy po 6-8 tygodniach stosując połowę zalecanej dawki. Roczna dawka nawozu wieloskładnikowego wynosi około 30 g/m², zastosowana w 2-3 terminach. Ostatnie nawożenie powinno być dokonane do końca czerwca. Bardzo dobrymi i wygodnymi są nawozy o przedłużonym działaniu. Z zastosowanego nawozu na wiosnę, stopniowo uwalniają się składniki pokarmowe, w całym okresie wegetacji. Nawóz rozsypujemy, co najmniej tak szeroko jak sięgają gałęzie rośliny. Korzenie sięgają do trzech razy dalej niż korona. Rozsypywanie nawozu tuż przy nasadzie roślin jest mało skuteczne, a często wręcz szkodliwe. Zastosowany nawóz należy płytko zmieszać z ziemią lub teren podlać.

6. Pielęgnacja roślin w kolejnych latach

Należy wykonywać cięcia kształtujące konstrukcję korony drzewa- zapobiega to rozłamywaniu się konarów bocznych, pozwala ukształtować koronę z silnym przewodnikiem. Ważne jest również wykonywanie cięć sanitarnych- w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się czynnika chorobotwórczego, polegające na usuwaniu gałęzi porażonych przez chorobę lub martwych. Po wykonaniu cięcia rany należy zabezpieczyć środkami grzybobójczymi np. Funaben.

Załącznik nr 1.

opracowanie: mgr inż. Anna Maria Urbańska architekt krajobrazu

Historia założenia parkowego w Nowym Duninowie

Park zabytkowy, którego obszar stanowi przedmiot opracowania rekonstrukcyjnego, zlokalizowany jest w miejscowości Nowy Duninów (gm. Nowy Duninów).

Sama nazwa Duninów została utworzona za pomocą przedrostka dzierżawczego -ów / -owo/ od nazwy osobowej Donin, Dunin (Dominik)¹.

Nadgraniczne położenie Duninowa, nad rzeką Wisłą w otoczeniu lasów i mokradeł, pomiędzy Płockiem a Włocławkiem sprawiło, że Duninów przynależał na przestrzeni wieków do dzielnicy mazowieckiej (do ok. połowy XIV wieku), a następnie do kujawskiej (do 1866 roku).

Od 1407 roku Duninów był własnością króla Władysława II Jagiełły stając się królewszczyzną, a następnie jego syna Władysława III Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka, który zastawił Duninów jako zabezpieczenie pożyczki w 1447 roku na rzecz Piotra z Oporowa. W następnych latach dobra Duninowskie zostały kilkakrotnie odsprzedane przez króla Kazimierza Jagiellończyka (w 1462 roku), a następnie przez króla Jana Olbrachta (w 1501 roku)². Na przełomie XIV i XV wieku Duninów wszedł w skład powiatu kowalskiego z siedzibą starostwa w miejscowości Kowal. Właścicielami Duninowa aż do rozbiorów byli liczni zasłużeni dla ojczyzny (m.in. Morsztynowie, Kretkowscy), ponieważ Duninów jako starostwo niegrodowe (dzierżawa duninowska) był przekazywany jako nagroda za zasługi przez kolejnych władców Polski³.

W okresie II rozbioru Polski w 1793 roku, Duninów znalazł się w nowo utworzonej prowincji Królestwa Pruskiego pod nazwą Prusy Południowe, w departamencie piotrkowskim, a po III rozbiorze w departamencie poznańskim⁴.

Drugi rozbiór Polski stał się dla Duninowa okresem dynamicznych zmian gospodarczych, kulturowych i demograficznych, związanych z kolejnymi właścicielami dóbr. W 1795 roku pruski minister von Hoym z rozkazu Króla Prus Fryderyka Wilhelma zorganizował w Prusach Południowych konfiskaty dawnych królewskich (Duninów był królewszczyzną od 1407 roku) i dóbr kościelnych. „Dobra te miały wkrótce posłużyć jako wynagrodzenie dla urzędników i zasłużonych oficerów Króla Prus, który nadawał je lub sprzedawał dobra ziemskie po bardzo atrakcyjnej cenie”⁵. 11 VIII 1796 roku król Fryderyk Wilhelm II obdarował generała-lejtnanta Gebharda Leberehta Blüchera dobrami duninowskimi, w których skład wchodziły wówczas: folwark Duninów, Telażna, Nowa Wieś i Krzewent. Następnie właścicielem dóbr duninowskich do 1805 roku był Bogumił (Gotfrid) August Abegg. W dniu 11 IV 1805 roku za zgodą królewską Duninów nabył Gothilf Christoph Strüensee, dyrektor banku w Elblągu⁶.

W okresie Księstwa Warszawskiego (1807-1815) wraz z powiatem kowalskim Duninów włączono do departamentu bydgoskiego, natomiast w 1816 roku po zlikwidowaniu starostwa w Kowalu, Duninów został włączony do obwodu kujawskiego z siedzibą we Włocławku. Podział ten obowiązywał do 1830 roku.

14 X 1830 roku aktem notarialnym sporządzonym w Elblągu za sumę 60 000 talarów, czyli 360 000 złotych polskich, właścicielem dóbr duninowskich został Karol Albrecht Wilhelm Ike (1798-1864), królewski pruski tajny radca sprawiedliwości. Nastąpiło to częściowo w drodze kupna, a częściowo majątek stanowił posag żony Luizy Marchand- wnuczki Gotfrida Christoph

1 A. Sumliński, *Nowy Duninów- zarys dziejów*, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom I, 2007, s.193.

2 Ibidem, s. 194-195.

3 Ibidem, s. 198.

4 Ibidem, s. 198.

5 Ibidem, s. 201.

6 Archiwum prywatne Henryka Ike-Duninowskiego, [w:] A. Sumliński, *Nowy Duninów- zarys dziejów*, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom I, 2007, s.202.

von Strüensee (spadkobierczyni dóbr z 1829 roku)⁷. Nowy właściciel sprzedał swoje dobra Schildau – obecnie Wojanów k/ Jeleniej Góry na Śląsku i małżonkowie osiedlili się w Duninowie⁸.

Niemiecki arystokrata wykupił od parafii Duninów wszystkie pola, łąki, zagajniki, prawo ważenia i sprzedawania piwa i gorzałki. Baron Ike utworzył Parafię Ewangelicką w Nowej Wsi. Jak podają źródła historyczne, baron zainwestował w dobra po ich zakupie parę milionów Złotych Polskich, aby wyremontować wszystkie budynki i dobudować wiele nowych- zastąpił większość budynków drewnianych murowanymi z cegieł i krytymi dachówką. Aby zmeliorować teren i umożliwić korzystanie z podmokłych łąk nadwiślańskich, stworzył system rowów odwadniających⁹. Wykarczował 6170 mórg magdeburskich gruntów, na których utworzono 6 nowych kolonii czynszowych składających się ze 133 osad. Zajął się urządzeniem trzech szkół elementarnych: w Duninowie, Karolewie i Ładnem. Założył 7 nowych folwarków m.in. Środuń, Trzcianno, Jeżewo, Stary Duninów, (znany wcześniej jako Mały Duninów) zaprowadzając w nich hodowlę rasowych owiec, bydła i koni¹⁰.

W tym czasie Dobra Duninów składały się z: folwarków: Duninów Nowy (Ryc.1), Duninów Stary, Trzcianno, Środuń, Kamion, Krzewent, Teleżno, Wistka Królewska i folwarku Ładno oraz dziewięciu wsi: Kolonia Duninów Nowy, Kolonia Jeżewo, Kolonia Grodzisk, Kolonia Nowa Wieś, Kolonia Karolewo, Kolonia Lipi(a)nki, Kolonia Środuń, Kolonia Goreń, Kolonia Mostki, i trzech Osad Leśnych: Kobyle Błoto, Trzy Kopce i Czarny Borek. Granicę wschodnią obszaru Dóbr stanowiła rzeka Wisła¹¹.

Właściciel zaplanował również wykopanie kanału z Krzewenta przez Lasy Duninowskie do głównego folwarku Duninów Nowy i sprowadzenie wody aż do Wisły. Spadek terenu był dogodny, aby zbudować kanał od Jeziora Goreńskiego i Krzewenckiego do Wisły. Kanał miał posłużyć do sprowadzania drewna do fabryki cukru, cegielni i wapniarni. Natomiast spław Wisłą umożliwiałby zbytek towarów, zwłaszcza z cukrowni i tartaku do Torunia, a nawet Gdańska. Kanał miał również przynieść znaczne korzyści finansowe oraz wpłynąć na zwiększenie liczebności zwierzyny leśnej („sarn i dzików”) oraz osuszyć podmokłe łąki¹². Kanał nie został jednak nigdy wybudowany.

Bliskość Wisły, która dawała możliwość spławiania towarów oraz urodzajna gleba i liczne tereny leśne były czynnikami, które umożliwiły bujny rozwój gospodarstw rolniczych i założenie przez barona wielu zakładów przemysłowych na terenie Dóbr.

Podczas 20-letniego okresu gospodarowania przez barona Ike, wartość Dóbr z przyległościami wzrosła do 450 000 Rubli Srebrnych w 1850 roku¹³.

7 Archiwum prywatne Henryka Ike-Duninowskiego, [w:] A. Sumliński, *Nowy Duninów- zarys dziejów*, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom I, 2007, s.202.

8 http://www.karkonosze.ws/wojanow_artykul_488.html

9 Odpis fragmentu *Lustracji Dóbr Duninowskich z 1850 roku*, opracowanie: P. Franciszkiewicz, A. Sumliński, na podstawie zachowanego oryginału w Archiwum Państwowym w Płocku, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom II, 2008, s.274.

10 <http://nowyduninow.info.pl/side.php?id=19>

11 Odpis fragmentu *Lustracji Dóbr Duninowskich z 1850 roku...*, op. cit., s.267.

12 Ibidem, s. 274.

13 Odpis fragmentu *Lustracji Dóbr Duninowskich z 1850 roku*, opracowanie: P. Franciszkiewicz, A. Sumliński, na podstawie zachowanego oryginału w Archiwum Państwowym w Płocku, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom II, 2008, s.276.

Ryc.1 Mapa Dóbr Duninów Nowy z XIX wieku (źródło: zbiory prywatne)

Dziedzic powiększył grunty folwarku Duninów Nowy (kosztem zlikwidowania wsi i zajęcia gruntów własnościowych) i ustanowił jego teren swoją główną rezydencją.

Granice Folwarku Głównego Duninów Nowy w 1850 roku wyznaczały: na północy rzeka Wisła, na wschodzie Duninów Stary, na południu folwarki Środuń, Trzcianno i Kamion, natomiast na zachodzie Kolonia Nowa Wieś i Karolewo. Zajmowały powierzchnię 1516 morgów, 80 prętów. Prowadzono płodozmian trójpolowy. Folwark otaczały żyzne łąki 3-kośne nad brzegiem Wisły.

Wg Lustracji Dóbr Duninowskich z 1850 roku, przy głównym folwarku Duninów Nowy, oprócz kilku ogrodów warzywnych był jeszcze ogród owocowy urządzonej w stylu włoskim, założony za Pałacykiem Myśliwskim, najstarszym budynkiem na terenie folwarku (wzniesionym prawdopodobnie na miejscu dworu wzmiankowanego w lustracji powiatu kowalskiego z 1629 roku¹⁴). Oprócz drzewek owocowych, nasadzono w nim szpalery drzew ozdobnych oraz klomby z roślinami. Przez ogród owocowy płynął strumień do stawu. Na terenie ogrodu pałacowego znajdowały się klomby z roślinami i trawniki ozdobne oraz cztery stawy w części wschodniej i południowej parku- urządzone dla uprzyjemnienia otoczenia rezydencji oraz dla rybołówstwa. Z tego samego źródła dowiadujemy się również, że na terenie przyległym do Pałacyku znajdowała się oranżeria, w której hodowano drzewa egzotyczne o znacznych rozmiarach. Przy wschodniej granicy parku usytuowany był dom ogrodnika (w 1850 roku był nim- Jan Ozimek, zajmujący się terenem otaczającym Pałac), w bliskim sąsiedztwie młyna wodnego, napędzanego wodą ze stawów.

Przy głównym folwarku Duninów Nowy znajdowała się cukrownia („Leonów” od 1857 roku) z nowoczesnymi, jak na tamte czasy, prasami hydraulicznymi do wytlaczania buraków. Dobra Duninowskie miały glebę niezwykle korzystną dla uprawy buraków cukrowych, które przedkładano nad uprawę pszenicy, ze względu na duże plony buraków. Powstanie i działalność cukrowni przyczyniły się do silnego rozwoju Duninowa.

14 A. Sumliński, *Nowy Duninów- zarys dziejów*, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom I, 2007, s.206.

Ponadto baron Ike na terenie dóbr założył siedem gorzelni, dwa młyny wodne, tartak, cztery cegielnie i cztery stawy rybne. Folwark otaczały lasy sosnowe, a miejscami dębowe. Wójtem Gminy Duninów w 1850 roku był Aleksander Podkański¹⁵.

Do wybuchu II wojny światowej właścicielami Dóbr Duninowskich była rodzina Ike-Duninowkich. Przebudowali oni budynki znajdujące się na terenie zabytkowego parku. W 1829 roku powiększono, a następnie w 1932 roku przebudowano, Pałacyk Myśliwski- najstarszy budynek na terenie folwarku (wpisany do rejestru zabytków w 1975 roku¹⁶- Fot. 1).

Fot. 1. Pałacyk Myśliwski- elewacja południowa- zdjęcie przed ostatnią przebudową w latach 30. XX wieku (Fot. ks. K. Turowski- Muzeum Diecezjalne w Płocku)

W pierwszej połowie XIX wieku (ok. 1848 roku) w północno-wschodniej części założenia powstał ceglany zameczek neogotycki (wpisany do rejestru zabytków w 1959 roku-Fot. 2 i 3).

Fot. 2. i 3. Zameczek neogotycki- widoki od strony największego ze stawów - lata 20. XX wieku (Fot. ks. K. Turowski- Muzeum Diecezjalne w Płocku)

Natomiast, w niewielkiej odległości od zachodniej elewacji Pałacyku Myśliwskiego, w latach 1862-1876 roku wybudowano Pałac Główny (wpisany do rejestru zabytków w 1975 roku).

Wzdłuż południowej granicy parku rozciągało się podwórze gospodarcze z murowanymi budynkami m.in. stajnią cugową-wozownią, a park ogrodzony był murem ze słupkami i bramami z cegły. Do parku wchodziło się przez jedną z czterech bram z furtkami, natomiast jedno przesłone, na osi widokowej z pałacu na staw w podwórzcu gospodarczym, miało konstrukcję ażurową w postaci kraty metalowej. Aleje wjazdowe do parku obsadzone były lipami. Natomiast przed elewacją ogrodową Pałacu Głównego znajdował się gazon i rabaty obsadzone kwiatami oraz grupy drzew

15 Odpis fragmentu *Lustracji Dóbr Duninowskich z 1850 roku*, opracowanie: P. Franciszkiewicz, A. Sumliński, na podstawie zachowanego oryginału w Archiwum Państwowym w Płocku, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom II, 2008, s.271-274; 278; 288.

16 <http://www.gwpk.pl/index.php?>

[option=com_content&task=view&id=77&Itemid=35&limit=1&limitstart=2](http://www.gwpk.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=77&Itemid=35&limit=1&limitstart=2)

ozdobnych liściastych i iglastych posadzonych z obu stron gazonu (Fot. 4.). Wśród drzew posadzonych wówczas w parku dominowały: dęby, lipy, jesiony, klony, kasztanowce, a także olchy i świerki.

Fot. 4. Ozdobny gazon przed Pałacem Głównym- lata 20. XX wieku
(Fot. ks. K. Turowski- Muzeum Diecezjalne w Płocku)

Ponadto na terenie założenia znajdowała się lodownia (na zachód od Pałacu Głównego- Fot. 5.) oraz sad, zlokalizowany w zachodniej i północnej części parku. Park urządzony był w stylu krajobrazowym, z licznymi alejkami spacerowymi wokół stawów, które przebiegały pod zwartymi koronami drzew, posadzonych nad ich brzegami. Na stawie, w części południowej parku, znajdowała się wyspa, typowa dla założeń o charakterze krajobrazowym, połączona z lądem drewnianym mostkiem.

Fot. 5. Lodownia zlokalizowana na zachód od Pałacu- stan obecny
(Fot. Anna Urbańska, VII 2009r.)

Ostatnim z dziedziców rodziny Ike-Duninowskich był baron Stefan Ike-Duninowski. Porucznik Stefan Ike-Duninowski został zamordowany przez NKWD w 1940 roku. Jego nazwisko znalazło się na tzw. Ukraińskiej Liście Katyńskiej.

W okresie II wojny światowej Duninów został wcielony do III Rzeszy wraz z całym powiatem gostynińskim (znalazł się w jego obrębie po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 roku), do tzw. Kraju Warty. Kraj Warty został podzielony na trzy rejencje: poznańską, inowrocławską (do której należał Duninów) i kaliską¹⁷.

17 A. Sumliński, *Nowy Duninów- zarys dziejów*, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom I, 2007, s.205.

W 1939 roku Nowy Duninów przejęli Niemcy, którzy według źródeł¹⁸, posadzili las na południe od podwórza gospodarczego. Gospodarowali oni w parku do końca wojny. W 1945 roku nastąpiła nacjonalizacja majątku baronów Ike-Duninowskich (na mocy dekretu o reformie rolnej z 1944 roku). W jej wyniku majątek został przejęty przez PGR, natomiast Pałac przekształcono na szkołę podstawową.

Przez następne lata założenie parkowe ulegało stopniowej degradacji, w wyniku braku odpowiedniej opieki. Grunty orne zostały stopniowo rozparcelowane, natomiast lasy i Pałacyk Myśliwski zostały przekazane Nadleśnictwu w Nowym Duninowie, a następnie w Gostyninie. Budynek Pałacyku został adaptowany jako mieszkania dla pracowników Nadleśnictwa. Zameczek neogotycki został natomiast przekazany PTTK, a następnie Fabryce Maszyn Żniwnych z Płocka. Od 1994 roku znajduje się w rękach prywatnych.

Park został wpisany do rejestru zabytków w 1974 roku. Na jego terenie znajdują się pomniki przyrody: grupa platanów klonolistnych (*Platanus acerifolia*) oraz świerk sitkajski (*Picea sitchensis*).

Bibliografia:

1. A. Sumliński, *Nowy Duninów- zarys dziejów*, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom I, 2007, s. 193-208.
2. Odpis fragmentu *Lustracji Dóbr Duninowskich z 1850 roku*, opracowanie: P. Franciszkiewicz, A. Sumliński, na podstawie zachowanego oryginału w Archiwum Państwowym w Płocku, [w:] *Rocznik Gostyniński*, Tom II, 2008, s. 265-291.
2. *Ewidencja parku zabytkowego w Nowym Duninowie*, oprac. zespół: W. Bittner, T. Gurowska, B. Kohutnicka, W. Żeligowska, A. Dąbski, 1979.

Źródła internetowe:

<http://nowyduninow.info.pl/side.php?id=19>
http://pl.wikipedia.org/wiki/Gmina_Nowy_Duninów
<http://www.katedrapolowa.pl/ofiary.php?strona=97&imie1=&imie2=&nazwisko=&miejsce=>
http://www.gwpk.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=77&Itemid=35&limit=1&limitstart=2
http://www.karkonosze.ws/wojanow_artykul_488.html
http://mapy.amzp.pl/tk25_list.cgi
<http://www.zameczek.net/>

---

¹⁸ *Ewidencja parku zabytkowego w Nowym Duninowie*, oprac. zespół: W. Bittner, T. Gurowska, B. Kohutnicka, W. Żeligowska, A. Dąbski, 1979.